

Göran Bergengen, född år 1945, är liksom jorden i Östergötland, en produktiv författare. Han har skrivit om Tåkern och många andra böcker. Dessutom är han biodlare. I tidskriften Vingspegel nr 16 (1997) skrev han om Axel Dickson och hans odlarmöda på Kyleberg på 1860-talet . "Tacka Dickson för kvisthålet".

Artikeln startar på sida 2

Tacka Dickson för kvisthåll

Göran Bergengren kåserar om Kylebergsalléerna vid Tåkern

Årets första gök ur allén.

Tyst och höklik ut i kilometervidden mot Tåkerns strandskog. Lite ruggig efter resan, men med en ljummen sydvind i baken. Runtom lindarnas svällande knoppar, trädtaget glittrande både av bofinksång och majregn. Björktrastarna språkar, det lyser av lavar på åldriga stammar. Vätan ger dagrarna fäste.

Ordet allé betyder "gång", någonting att gå på, att färdas på. Själva markytan alltså. Efter franskans *aller* = gå, förstås. Träden som ledband. Ett kännetecken på den klassiska allén är också att den har ett mål, att den leder någonstans. Vart kan bero på vandraren, nyttjaren.

Kanske till byggnaderna och parken där bortom kröken. Eller till våtblanka, snörräta åkervägar som alla drar iväg till fågelsjön. Lärkrymden som skiljer spelar mindre roll.

Allén som färdled.

Kylebergsallén. Eller rättare alléerna. Siluetter och ramar, beroende på var man befinner sig. Ett till och ett från.

Kanske mest ett till, en ankomst; vattenljuset mellan stammarna och svanrader upplagda även för ett ovanligt öga. Kärrhöken möter som vanligt över Lorby gårde. Stannar man och lyssnar hörs drommen. I stillhet också sothöns. Överallt omkring står fälten i sång, lärkors puls, gulsparvar, hämplingpar på väg.

Detta också idag, åter en välsignad vår.

Och från fågelträsket sett då. Allén som hemväg. En medvandrande trygghet för ögat. Däröver kommer gässen, däröver försvinner örnen eller tranan

Landskapsrum är en mångfaldig ort. Vi gör det alla meningsfullt med olika innebörder. Just denna trygghet. Och inte minst för "förbundet mellan människa och natur", för att citera framtidsovetenskapen.

Åren fyller landskapet med mening. Som också alla på sitt sätt biologiska omges av. Så gavs namn åt Kyleberg. Där kom vi, där försvann Träd som lämnat ett sekel bakom sig. En onекligen en trygghet.

Så tack Axel Dickson!

Lantbruksentreprenör, godsägare av Kyleberg från den majdag 1879 över fågelsjöns trädlösa stråk till bruk och järnvägar.

Men där emellan alléerna.

Det kan ha varit 1867.

Förebilderna var franska, kungliga skotska hemland. Tvåhundra år fram till parken, hundra kastanaskar, lindar och kastanjer, någonting blev kvar - söderut. Så skulle skapas, något som idag knappast finns kvar.

Det var världsomdanarnas, tid vid Tåkern. Ingen kan bortförklara det; Hermelin på imperiet Ren Hovgården höll båda ett rasat landskapsrum vid sjön skulle bli pipare och klådris långsamt g

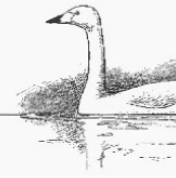

FOTO: FÖRFATTAREN

Allén vid Kyleberg en vårdag före lövsprickningen

Det är inte bara för de nyplanterade alléernas skull man hade velat vara med. Mera då för tidens tro på naturen som fundament. Detta att fågelrikedomen hade en kraft som knappast räknade förluster. Må vara att registreringen var usel, ingen mätte. I den nyskapade fågelsjön slog redan invandringsvågen; brunänder, doppingar, rörsångare, snart skrattmåsar, fler och fler svanar.

Dickson byggde både tro och nytt. Det senare mest i tegel från bruket på Lorby gårde, just där kärnhökhonan med det vita huvudet nu far. Leran togs från mejeriängen intill. Vid Tåkern byggdes kalkugnar. Kalkstenen kom fram efter sänkningen.

Och där alléerna slutade: orangeri, växthus, smedja, nya stallar, ostmejeri, ladugård, arbetarbostäder, ångkvarn... För att inte tala om ångplogen!

tens och vårvattnets lerbärg. Lövsånde i styltrötter fyller rummet. De av försenade norrländska rödviner far iväg med ett alltför stort ha Mot allén.

”Alléer är för många en fröjd för starkt till att ge landskapet inn mångformighet... Vedlevande insvampar påträffas ofta i alléträd fågelarter som duvor, kajor, star och hackspettar häckar... Alléer enkel eller dubbel rad som består längs en väg eller i ett övrigt öppet skyddade med stöd av lag.” (Rikstet, 1995).

Vem bär Axel Dicksons framtid

liga i den andliga dimensionens landskap. Och därför odödliga som bild. I ram och siluett, i ankomst och avfärd.

Eller bara för att det är just där i ett kvisthål som en stare idag ska värpa sitt blåa ägg.

Blåare än himmelsrevan över Omberg.

Göran Bergengren

Slästorps, Åsbo

595 92 Mjölby

FOTO: ALF LINDERHEIM

"...just där i ett kvisthål som en stare idag ska värpa sitt blåa ägg. Blåare än himmelsrevan över Omberg."